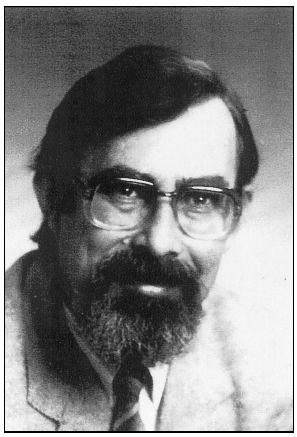
magyar română

Művelődés

közművelődési folyóirat - Kolozsvár

Buzás Pál: Barátom, Vermesy Péter (1939–1989)
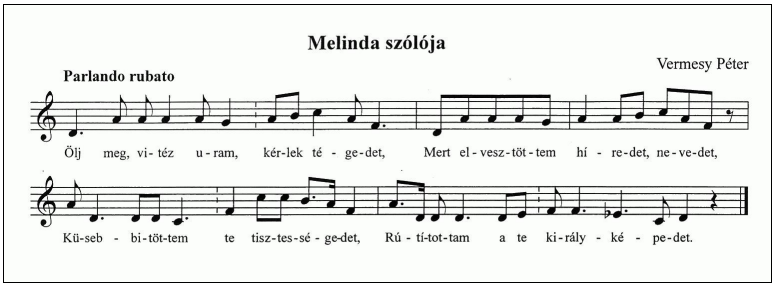

Ha élne, ez év májusában töltené a 75. életévét, de az irgalmatlan sors mindössze 50 esztendõt engedélyezett neki. Hozzá fûzõdõ emlékeim visszakísérnek a múlt század derekára.

Barátkozásom Vermesy Péterrel 1952-ben kezdõdött. Szüleim ekkor hoztak be Bánffyhunyadról a kolozsvári zeneiskolába. A magyar tagozat VIII. osztályában a már valamennyire összekovácsolódott közösségbe csöppentem. Megemlítem, hogy ebbe a közösségbe a képzõmûvészeti és balettiskola magyar tanulói is beletartoztak. Kezdetben mint új palánta, tanácstalanul ödöngtem az osztálytársaim között, végre Péter megsajnált és „atyai" jóakarattal szárnyai alá vett, habár – mint utóbb kiderült – én voltam az idõsebb (igaz, csak két hónappal). Ez a gondoskodás részérõl abban is megnyilvánult, hogy amikor focizás közben kifordult a bokám, eldagadt, õ támogatott hazáig. Ettõl kezdve egy padban ültünk. Én az anyai nagyszüleimnél laktam, de szabadidõm nagy részét a Vermesy család Töhötöm (Grozãvescu) utcai otthonában töltöttem. Jól éreztük ott magunkat, pingpongoztunk, még tanultunk is. Péter zongora fõszakról átváltott a neki megfelelõbb karvezetõi szakra és már ekkor kísérletezett a zeneszerzéssel. Rendkívül tájékozott volt az irodalomban, egy beszélgetés során kiderült, hogy szinte minden magyar és sok külföldi írónak-költõnek olvasta a munkáit. Jó tanuló volt, bár nem készült sokat, néha csak átfutotta a másnapi leckét. Egy ilyen alkalommal kémiaórán felszólították. Péter találékonyan, de nem egészen a feladott leckébõl felelt, amit a tanárnõ intelligens hantának minõsített, derültünk rajta. Máskor orosz nyelvórán elõvette a jegyzetfüzetét, amin nem volt címke. Legtöbbször a hátlapjánál nyitotta ki, amin úgy segített, hogy ráírta: vigyázz, marha, fordítva! Néha a tanár ellenõrizte a füzeteket, persze õ is fordítva vette kézbe. A tapintatlan felírás láttán következett a kemény fejmosás, részünkrõl pedig az újabb derülési lehetõség. Osztályunkban leánytanulók is voltak, a csinosabbaknak barátilag udvaroltunk. Péter, mi több, arra vetemedett, hogy egy Király utcai leánygimnáziumban tanuló hölgynek udvarolt. Olykor én is elkísértem a leány lakásáig. A Malom utcában, az ablaka elõtt hosszasan sétáltunk, míg kegyeskedett kijönni, én pedig tapintatosan leléptem.

Zenei tevékenységeinkhez hozzátartozott a hangversenyek látogatása. Ha lehetett, belógtunk a Diákházba, de a grafikusok is készítettek nekünk saját gyártmányú, ügyes utánzatú belépõjegyeket. Kedvencünk Beethoven: V. szimfóniája volt; amikor felharsant a fõtéma, jelentõségteljesen összenéztünk: lám, itt van, megszólalt!

A csínytevéstõl sem riadtunk vissza. Volt egy nagyon kellemetlen esetünk. Egyik télutói iskolai szünetben hárman bakalódtunk. A harmadik osztálytársunk több dioptriás szemüveget viselt, de azért dulakodni tudott. Jól meglökött bennünket és kiszaladt az iskolánkkal szemközti parkba. Mi, a szenvedõ felek a már olvadó hóból golyókat gyúrtunk és megbeszéltük, hogy megkerülve a tettest, két oldalról támadunk. A megmozdulásunk túl jól sikerült, mert Péter a már csorgó, kemény hógolyóval halántékon találta el az osztálytársunkat, akinek leesett a szemüvege, megcsúszott, elterült. Ijedten futottunk hozzá, valahogy lábra állítottuk. Egy idõsebb járókelõ, aki tanúja volt az esetnek, ránk mordult: „szemüveges embert megdobni, hülyék!"

Jómagam a nyári szünidõket Bánffyhunyadon töltöttem. A hosszú vakáció már kezdett unalmassá válni, de bekövetkezett a váratlan meglepetés: Péter meglátogatott Hunyadon! Minden jó lett volna, csakhogy délután, a kertben, valószínûleg az ebéden feltálalt gombapaprikástól rosszul lettem. Le kellett feküdnöm, Péter pedig mellém ült, kapott egy könyvet, azt olvasta az esti vonatindulásig, Kolozsvárra való visszatértéig. Utolsó líceumi évünkben már nagyon készültünk az érettségire és a fõiskolai felvételire: Péter a zeneszerzésre, én a zongorára.

A Gh. Dima Zenekonzervatóriumban elsõ dolgunk volt belépni a Nagy István karnagy által irányított kórusba, együtt énekeltük Kodály Zoltán halhatatlan remekmûveit. Egyébként a fõiskolán új helyzettel, új kihívásokkal kellett szembe néznünk, habár voltak közös óráink, mégis két különbözõ zenei szakon folytattuk tanulmányainkat. Új barátságok is szövõdtek, ugyanakkor udvarlási székhelyünket átirányítottuk a Kötõ utcába. A konzervatórium leánybentlakásánál támasztottuk a falat, és elõre megállapított füttyel csalogattuk a kedves kolleginákat fontos megbeszélésre.

Még nem említettem a Péter rajzkészségét, melyre a következõ esemény szolgál például: a konzi osztálytermében a tanár leült a zongorához és javította az általunk elkészített zenei feladatokat. Mi félkörben mögötte álltunk és figyelemmel kísértük a magyarázatait. Pétert megihlette a tanár kopasz feje, menten felülnézetbõl lerajzolta és nekem megmutatta. Belõlem kibuggyant a fojtott kacagás, amit a tanár meghallott, rögtön hátrafordult:

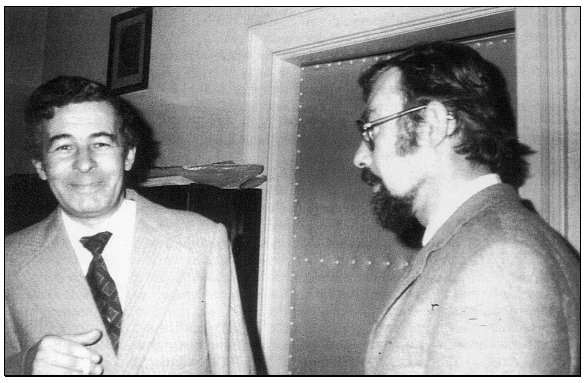
– Buzás, maga miért zavarja az órát?

– Tanár elvtárs, bocsánat, de meghûltem, és az orromat fújtam (szerencsére tényleg náthás voltam).

– Ja, azt lehet – és folytatódhatott az óra.

Péter máskor is rajzolt, emlékszem a késõbb befejezett, rendkívül sikerült oldalnézetû önarckép-karikatúrájára. Ez a frappáns profil a profiknak is becsületére vált volna!

Ide kívánkozik egyik közös óránk története, aminek szintén eminens barátom volt a fõszereplõje. A szünet vége felé Péternek kedve támadt professzorunk beszédstílusát, modorosságait utánozni. Mutatványának a hirtelen betoppanó tanár vetett véget, aki egy ideig hallgatta alteregóját, majd közbevágott és kérte az alkalmi szónokot, hogy hagyja õt is szóhoz jutni. Hja: fontos a humorérzék!

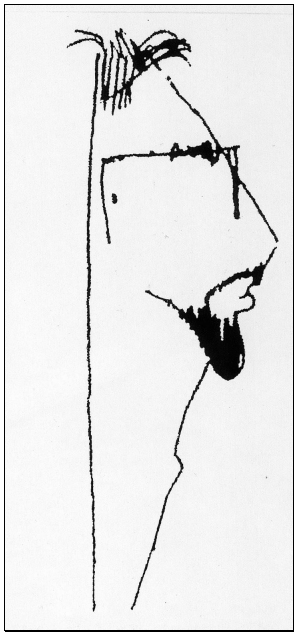
Baráti találkozásaink ritkultak az eltérõ idõpontú órarendünk és az elméleti-gyakorlati órákra való felkészülés különbözõsége miatt. Péter szorgalmasan komponált, mûveibõl már ekkor kiérzõdött a rá annyira jellemzõ humoros hangvétel. Idõközben megnõsült és elköltözött a régi családi házból. A marxizmusvizsgára megint együtt tanultunk a következõképpen: bemelegítõnek körülbelül egy órát játszottunk a Rexnek nevezett kis biliárdon, ügyelve, nehogy leverjük a golyókkal a gombát, majd 30 percet tanultunk. Ezután újból erõt gyûjtöttünk a Rexen a második 30 perces tanulásra és így tovább. A Rex csodákat mûvelt: átmentünk a vizsgán!

1962-ben végeztünk, ugyanakkor ünnepeltük megismerkedésünk és barátságunk 10. évfordulóját. Mindketten Kolozsváron találtunk állást. Péter rövid idõre a Bábszínházban volt házi zeneszerzõ, majd tudásának megfelelõen a Zenekonzervatóriumban alkalmazták. Jómagam zenekari zongorista-közjáték után zongoratanárként folytattam tevékenységem a zeneiskolában. Szóval mindketten tanítottunk, de úgy látszik, egyikünket sem elégítette ki csupán a tanítás, következésképp Péter tovább komponált és zenei tárgyú újságcikkeket írt, én tovább hangversenyeztem.

1972-ben Magyarbikalra érkeztem, ahol átvettem a helybeli mûkedvelõ dalcsoport irányítását mint karvezetõ. Közel tíz évig vezettem (vasárnaponként) a dalcsoportot – a színjátszó csoporttal karöltve. Elõadásokat tartottunk, versenyekre jártunk, díjakat nyertünk. Pétert is bevontam ebbe a kalotaszegi munkába, õ helyi népdalfeldolgozásokkal segített, amik késõbb nyomtatásban is

megjelentek (Kalotaszegi népdalfeldolgozások, 1993, Bán-ffyhunyad). Legsikeresebb közös vállalkozásunknak bizonyult Valkai András 16. századi históriás énekének, az õs-Bánk bánnak a dramatizált változata, amihez Péter kísérõzenét írt. Péter a következõket írta a mûsorfüzetbe (1980):

„»Legyen a zene mindenkié« (Kodály Zoltán)

Az, hogy egy 20. századi, korunkban munkálkodó mûkedvelõ csoport éppen azt a mûvet kedveli, amely intonációjában, formájában egy szinte félévezredes hagyományt – a históriás éneket – újította fel, nem lehet véletlen. Nyilván közük van hozzá. És bármennyire is szerénytelennek tûnök, büszke vagyok arra, hogy Melinda – saját bevallása szerint – kétszeri hallás után »tanulta meg« a dallamot. Az idézõjel arra szeretne utalni: én tanultam meg (remélem, hogy megtanultam) tõlük azt a zenét, amelyet mûvelek."

Azt már futólag érintettem, hogy a barátom megnõsült. Hozzáteszem, hogy gyermekei születtek, akik közül András nevû fiát, amikor elérte az iskoláskort, felvettem az osztályomba. Sok örömöm telt a vele való foglalkozásban, töretlenül fejlõdött. A magasabb osztályokban több egyéni zongora- és zenekari hangversenyét tartom számon. 1983-ban érettségizett.

1985-ben a Vermesy-család áttelepült Németországba és sajnos, a romániai rendszerváltással egy idõben Vermesy Péter végleg elhagyta övéit, örökre eltávozott az élõk sorából. Itthon is mindnyájan megrendülve gyászoltuk.

De emléke fölött egyre többen õrködünk, a gyermekeknek szánt Pimpimpáréját, zenemûveit mûsorra tûztük, mert maradandóknak bizonyultak. Csak a fontosabbakat említem: 1996-ban hangverseny a Gh. Dima Zeneakadémián Vermesy Péter emlékére; a Zenélõ Kolozsvár sorozatban Emlékképek – Vermesy Péter-emlékmûsor (Kulcsár Gabriella szerkesztésében, 2009, Redut); Vermesy-emléknap a Magyar Operában (2009). A felsorolt elõadásokon valamilyen formában én is közremûködtem. Több intézmény szervezésében voltak megemlékezések, hangversenyek, utalok itt hamarjában az Ördögváltozás Csíkban címû operára (Magyar Opera), a maglódi, Vermesy Péter nevét viselõ Mûvészeti Iskola hangversenyeire, az idén januárban pedig a Magyar Kultúra Napján a Donát úti református templomban megrendezett ünnepélyre.

A kolozsvári Arpeggione Kiadó jóvoltából, Péter özvegyének, Vermesy Gerburgnak az engedélyével sikerült megjelentetnem összes mûveit zongorára és zenekarra (2007), szóló-zongorára (2008), valamint zongoratrióit (2009). A három kötetet eljuttattam a zenei könyvtárakba, hogy mindenki számára hozzáférhetõ legyen. Betetõzésül pedig a Magyar zeneszerzõk sorozatban napvilágot látott Németh G. István kismonográfiája (Vermesy Péter. Mágus Kiadó, Budapest, 2006), melyben életrajzán túl a szerzõ megrajzolja Vermesy pályáját, kottapéldákkal kiegészítve elemzi és méltatja alkotásait, stílusát, majd mûjegyzéket közöl. A hátlapon olvasható összegezésbõl idézek: „A legkisebbeket derûs egyszerûséggel szólította meg, a felnõtteknek pedig egyre inkább groteszkbe hajló humorral mondta el azt, ami csak burkolva volt elmondható. Utolsó mûvei némelyikében a rá oly jellemzõ humoron, valamint a külsõ hatásra reagáló tiltakozáson túllépve eljutott a legbensõségesebb mondanivalók megfogalmazásáig."

Németh G. István e könyvön keresztül arra vállalkozik, hogy ismertté tegye a zeneszerzõ Vermesy Péter nevét az egész magyar nyelvterületen, sõt az angol nyelvû változattal a széles nagyvilágban is. Ez az óhaj vezérelte alulírott barátot is a Vermesy-zongoradarabok kiadásának a megvalósításában.

vissza a kiadáshoz
Buzás Pál minden cikke
FŐLAPTEST rovat összes cikke

rendelés nka Nemzeti Kulturális Alapprogram Consiliul Judetean Cluj © Művelődés 2008 lapterv